

HOẠT ĐỘNG TÔN GIÁO CỦA CÔNG GIÁO VÀ CÔNG TÁC QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO Ở TỈNH NAM ĐỊNH

NGUYỄN THỊ QUẾ HƯƠNG (*)
PHÙNG THỊ THANH LOAN (**)

Tóm tắt: Nam Định là một trong những địa phương đầu tiên có đạo Công giáo du nhập vào Việt Nam. Nhằm tìm hiểu về hoạt động tôn giáo của Công giáo cũng như công tác quản lý nhà nước về tôn giáo ở tỉnh Nam Định, bài viết khái quát một số hoạt động tôn giáo; những thuận lợi và khó khăn trong công tác quản lý nhà nước về tôn giáo, qua đó đưa ra một số giải pháp để công tác quản lý nhà nước về tôn giáo nói chung và Công giáo ở tỉnh Nam Định nói riêng.

Từ khóa: Công giáo; công tác tôn giáo; quản lý nhà nước; tỉnh Nam Định.

Abstract: Nam Dinh is one of the first localities where Catholicism was introduced into Vietnam. In order to learn about religious activities of Catholicism as well as state management of religions in Nam Dinh Province, this paper discusses a number of religious activities, the advantages and disadvantages of state management of religions, and thereby providing a number of solutions for state management of religions in general and Catholicism in Nam Dinh Province.

Keywords: Catholicism; religious activities; state management; Nam Dinh.

Ngày nhận bài: 10/5/2024

Ngày biên tập: 30/5/2024

Ngày duyệt đăng: 24/7/2024

Từ khi du nhập vào Việt Nam, các tôn giáo được pháp luật công nhận, trong đó có Công giáo có nhiều ảnh hưởng tích cực đến đời sống xã hội của người dân. Trong quá trình du nhập vào Việt Nam, Công giáo từng bước hội nhập vào nền văn hóa dân tộc để tạo nên sự phong phú và đa dạng cho văn hóa Việt Nam cũng như văn hóa vùng miền. Công giáo ở tỉnh Nam Định thể hiện sự hội nhập văn hóa bản địa của mình trên nhiều phương diện khác nhau của cuộc sống như trong văn học, nghệ thuật, kiến trúc điêu khắc, ngôn ngữ, lễ hội... góp phần tạo nên nét đẹp văn hóa trong đời sống xã hội.

1. Hoạt động Công giáo ở tỉnh Nam Định trong thời gian qua

Hiện nay, trên địa bàn tỉnh Nam Định có ba tôn giáo được công nhận và hoạt động gồm Phật giáo, Công giáo (gồm trọn vẹn Giáo phận Bùi Chu và một phần Giáo phận Hà Nội) và đạo Tin Lành cùng với một số loại hình tín

ngưỡng. Toàn tỉnh Nam Định có 172 nhà thờ xứ, 492 nhà thờ họ; có 01 Giám mục, 250 linh mục (trong đó Giáo phận Bùi Chu có 01 Giám mục, 225 linh mục; Giáo phận Hà Nội có 25 linh mục); có 473.051 giáo dân (trong đó giáo phận Bùi Chu có 405.256 giáo dân; giáo phận Hà Nội có 67.795 giáo dân; chiếm gần 25% dân số toàn tỉnh. Có 06 dòng tu là Đa Minh, Mân Côi, Thăm Viếng, Trinh Vương, Mến Thánh giá (thuộc Giáo phận Bùi Chu) và dòng Mến Thánh giá (thuộc Giáo phận Hà Nội) với 35 cơ sở dòng, trên 800 nữ tu; có Tòa Giám mục Bùi Chu và Đại chủng viện Đức Mẹ vô nhiễm Bùi Chu. Có thể thấy, trong những năm qua chức sắc, chức việc, tín đồ Công giáo ở Nam Định luôn phát huy, thực hiện tốt phương châm “tốt đời, đẹp đạo”, chấp hành đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước cũng như tinh thần Thư Chung 1980 về các lĩnh vực của đời sống xã hội nói chung về tín ngưỡng, tôn giáo nói riêng; góp phần tích cực tham gia các hoạt động từ thiện, nhân đạo và các phong trào thi đua yêu nước do địa phương phát động⁽¹⁾.

(*) TS; Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam

(**) ThS; Học viện Hành chính quốc gia

Gặp mặt các thế hệ cán bộ, công chức Ban Tôn giáo Sở Nội vụ tỉnh Nam Định qua các thời kỳ. Nguồn ảnh: Sở Nội vụ tỉnh Nam Định.

Các lễ nghi Công giáo (các ngày lễ trọng) của đồng bào Công giáo ở tỉnh Nam Định đều được thực hiện theo nghi lễ Rô Ma và có thay đổi phù hợp với văn hóa địa phương. Ngoài ra, tại các làng Công giáo ở tỉnh Nam Định cũng thực hành các lễ nghi cổ truyền đã ăn sâu trong tiềm thức, đó là những lễ tiết, phong tục cổ truyền mang đậm tính vùng, miền với nghề nông trồng lúa nước là chính. Trong các lễ nghi của cộng đồng, mọi người sẽ có dịp giao lưu, học hỏi và cùng nhau tham gia chuẩn bị, thực hành các buổi lễ đó, tạo dựng niềm tin, đoàn kết trong cộng đồng người Công giáo và cộng đồng người Việt nói chung.

Thực hành nghi lễ của người Công giáo ở tỉnh Nam Định thể hiện tinh thần đoàn kết, giúp đỡ, sẻ chia với cộng đồng tôn giáo và cộng đồng xã hội được hiện diện qua các công tác y tế, giáo dục, từ thiện xã hội... Điều này, thể hiện đúng tinh thần của Công giáo rằng “mến Chúa, yêu người” là phải thực hiện đức tin có hành động. Tại giáo phận Bùi Chu có các cơ sở giáo dục và đào tạo như nhà trẻ, mẫu giáo, lớp tình thương (có 27 cơ sở); Trung tâm văn hóa (Mục vụ) có 04 cơ sở. Các cơ sở từ thiện xã hội gồm có 01 trung tâm dạy nghề; có 08 trạm xá, bệnh viện; có 01 trại phong, tâm thần,

HIV/AIDS, ma túy; có 10 cơ sở khuyết tật, cô nhi viện, dưỡng lão và có 01 trung tâm di dân sinh viên gia đình⁽²⁾ đã có mặt ở khắp trong giáo phận Bùi Chu, trong đó chiếm số lượng lớn nhất là các nhà trẻ, mẫu giáo và tiếp đến là cơ sở khuyết tật, trạm xá, bệnh viện...

Đặc biệt, cô nhi viện Thánh An Bùi Chu (huyện Xuân Trường) là nơi chăm sóc cho hơn 100 hoàn cảnh khó khăn, yếu thế trong xã hội... Nhìn chung, các cơ sở giáo dục, từ thiện xã hội của Công giáo được đánh giá cao về chất lượng phục vụ. Trong những năm diễn ra đại dịch Covid-19, chúc sức, chúc viện và đồng bào Công giáo ở tỉnh Nam Định đã luôn đồng hành với người dân vượt qua mọi khó khăn, thiếu thốn, đã ủng hộ tiền mặt, nhu yếu phẩm cho bà con vùng dịch với tổng chi phí lên đến hơn 300 triệu đồng cùng với nhiều cây ATM gạo và hàng nghìn phần quà cho bà con⁽³⁾.

Theo báo cáo của Ủy ban Bác ái Tòa Giám mục Bùi Chu cho biết, đồng bào Công giáo tỉnh Nam Định đã giúp đỡ kinh phí thay thủy tinh thể cho trên 1.000 bệnh nhân. Dòng nữ tu Mẹ thăm viếng và Dòng nữ tu Trinh Vương (huyện Xuân Trường) đang nuôi dưỡng trên 100 người già không nơi nương tựa. Hội dòng Mến Thánh giá Kiên Lao và Tu viện nữ tu Đa

Minh Phú Nhai hàng năm vào dịp Tết thường tổ chức gặp mặt người nghèo dự bữa cơm tất niên và tặng mỗi người 10kg gạo không phân biệt tôn giáo, cùng các hoạt động từ thiện khác. Ước tính từ năm 2012 đến năm 2017, đồng bào Công giáo tỉnh Nam Định đã ủng hộ 18 tỷ đồng; hàng trăm tấn gạo và nhiều đồ dùng vào các hoạt động từ thiện, bác ái... được cơ quan có thẩm quyền ủng hộ và nhân rộng các mô hình hay để xây dựng và phát triển kinh tế, văn hóa của địa phương.

Đặc biệt, Ủy ban Đoàn kết Công giáo tỉnh Nam Định đã gắn phong trào “Ba an toàn”, “Tự quản, tự phòng, tự bảo vệ” vào các phong trào “Xứ họ đạo không có ma túy, không tội phạm”, “Xứ họ đạo bình yên”, “Bình yên làng nghề”, “Gia đình hòa thuận”, với những nội dung cụ thể, thiết thực: không vận chuyển, mua bán và đốt pháo, không ma túy, không cờ bạc, không mại dâm... góp phần vào việc ổn định xã hội, đảm bảo trật tự an ninh cho thôn xóm⁽⁴⁾. Tính đến năm 2022: “Đã có 892 lượt xứ, họ được công nhận đạt danh hiệu “Xứ, họ tiên tiến” và 151.761 lượt hộ gia đình Công giáo được công nhận đạt danh hiệu “Gia đình Công giáo gương mẫu”. Nổi bật là, phong trào “Đẹp xóm làng, đẹp xứ họ, đẹp nhà cửa, đẹp ruộng đồng” do Ủy ban Đoàn kết Công giáo tỉnh khởi xướng được giáo dân tích cực hưởng ứng tham gia⁽⁵⁾.

Các mô hình tự quản ở cộng đồng dân cư Công giáo ở Nam Định như “Xứ họ đạo tiên tiến, gia đình giáo dân gương mẫu tham gia bảo vệ môi trường”; đẩy mạnh phong trào “Đẹp xóm làng, đẹp xứ họ, đẹp nhà cửa, đẹp ruộng đồng”, “xứ, họ không ma túy”... do Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh Nam Định phát động được duy trì và nhân rộng. Mô hình “Xứ, họ đạo tham gia bảo vệ môi trường” cũng được đồng bào Công giáo duy trì thường xuyên để tuyên truyền, vận động bà con giáo dân thực hiện tốt cam kết về bảo vệ môi trường, nêu cao tinh thần trách nhiệm, tích cực tham gia các hoạt động thu gom rác thải, khơi thông dòng chảy, xử lý các nguồn nước bị ô nhiễm tại các khu dân cư.

2. Thực trạng công tác quản lý nhà nước về tôn giáo ở tỉnh Nam Định

Trong thời gian qua, công tác quản lý nhà nước về lĩnh vực tôn giáo, tín ngưỡng ở tỉnh Nam Định đạt nhiều kết quả quan trọng. Chính quyền địa phương luôn tạo mọi điều

kiện thuận lợi cho các cơ sở tín ngưỡng, tổ chức tôn giáo thực hiện hoạt động đạo sự theo Giáo lý, Giáo luật, Hiến chương và quy định của pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo. Mỗi quan hệ giữa chính quyền với các tổ chức tôn giáo, chúc sắc, chúc việc tại tỉnh Nam Định luôn hài hòa, tôn trọng lẫn nhau, tuân thủ pháp luật, các vấn đề liên quan đều được trao đổi thông tin kịp thời theo quy định của pháp luật; các tổ chức tôn giáo, chúc sắc, chúc việc thực hiện phương châm gắn bó đồng hành cùng dân tộc, tích cực tham gia các phong trào yêu nước do chính quyền địa phương phát động. Đặc biệt, quyền tự do tín ngưỡng, tự do tôn giáo của người dân được đảm bảo, các chính sách đối với tín ngưỡng, tôn giáo luôn được thực hiện tốt. Những nhu cầu chính đáng của tổ chức tôn giáo, tín đồ tôn giáo luôn được cấp ủy đảng và chính quyền tỉnh Nam Định quan tâm tạo điều kiện thuận lợi trong khuôn khổ quy định của Đảng và pháp luật tín ngưỡng, tôn giáo.

Sau khi Luật Tín ngưỡng, tôn giáo được ban hành, Sở Nội vụ tỉnh Nam Định đã chủ động tham mưu cho cấp ủy và lãnh đạo tỉnh ban hành chính sách, công tác tuyên truyền, vận động, công tác đối ngoại với tổ chức tôn giáo và đấu tranh nhân quyền, công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ làm công tác tôn giáo; thực hiện các công tác nghiệp vụ, chuyên môn như hướng dẫn các tổ chức tôn giáo, tín ngưỡng thực hiện đúng theo Luật Tín ngưỡng, tôn giáo; công tác kiểm tra, giải quyết khiếu nại; hướng dẫn các cơ sở tín ngưỡng, tổ chức tôn giáo chống dịch Covid-19 tại địa phương; vận động, hướng dẫn các cơ sở tín ngưỡng, tổ chức tôn giáo thực hiện việc treo cờ Tổ quốc tại các cơ sở thờ tự trong các ngày lễ lớn, sự kiện chính trị, tết cổ truyền của dân tộc và sự kiện quan trọng của tổ chức tôn giáo.v.v.

Xác định công tác tôn giáo là công tác vận động quần chúng, là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị cho nên công tác vận động chúc sắc, nhà tu hành các tôn giáo luôn được cấp ủy và chính quyền tỉnh Nam Định quan tâm. Vì vậy, trong các ngày lễ trọng, những sự kiện lớn của các tôn giáo hay ngày tết cổ truyền của dân tộc, các cơ quan, tổ chức trong hệ thống chính trị từ tỉnh, đến huyện, xã đều tổ chức các đoàn đến chúc mừng, thăm hỏi,

động viên chức sắc, nhà tu hành đứng đầu giáo hội, những cơ sở thờ tự tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Nam Định. Đồng thời, tăng cường việc tiếp xúc, gặp gỡ với chức sắc, chức việc, lãnh đạo các tôn giáo, giáo hội địa phương để tìm hiểu tâm tư, nguyện vọng của chức sắc, nhà tu hành, để các tôn giáo tham gia các hoạt động xã hội, phát động tín đồ tham gia các phong trào thi đua yêu nước, chung sức phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh. Công tác vận động đồng bào có đạo đoàn kết, phát huy dân chủ, giữ gìn kỷ cương, sống, làm việc theo Hiến pháp và pháp luật; tích cực tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền trong sạch, vững mạnh, đã góp phần nâng cao tinh thần cảnh giác cho cán bộ, quần chúng trước những âm mưu chia rẽ khối đại đoàn kết của các thế lực thù địch.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả tích cực trong công tác quản lý nhà nước về tôn giáo của tỉnh Nam Định thời gian qua, vẫn còn những khó khăn, hạn chế như: lực lượng làm công tác tôn giáo (đặc biệt là ở cơ sở) còn mỏng. Việc sử dụng số lượng biên chế làm công tác về tôn giáo không đủ đã làm công tác tín ngưỡng, tôn giáo tại một số huyện có đông tín đồ các tôn giáo (chiếm hơn 60% dân số), chưa đáp ứng yêu cầu thực tiễn, chưa đủ nhân lực cho quản lý nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo đối với địa phương.

3. Giải pháp tiếp tục nâng cao hiệu quả công tác quản lý nhà nước về tôn giáo ở tỉnh Nam Định

Một là, cần nâng cao công tác tuyên truyền, phổ biến chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo. Xây dựng các quy trình, quy định cụ thể về thủ tục hành chính trong việc giải quyết kiến nghị, phản ánh của các tổ chức, cá nhân tôn giáo tại cơ sở. Đồng thời, thường xuyên kiểm tra, thanh tra, giám sát tình hình hoạt động của các tôn giáo và công tác quản lý nhà nước về tôn giáo của chính quyền các cấp. Tăng cường hướng dẫn tạo điều kiện, giúp đỡ các chức sắc tôn giáo trong việc thực hiện nghĩa vụ công dân, tham gia các hoạt động xã hội, từ thiện nhân đạo theo đúng quy định của pháp luật. Nâng cao hiệu quả và kiện toàn bộ máy tổ chức, cán bộ làm công tác tôn giáo các cấp. Cần duy trì

chế độ giao ban nghe báo cáo tình hình tôn giáo theo định kỳ.

Hai là, tăng cường mối quan hệ giữa tôn giáo và các cấp chính quyền ở tỉnh Nam Định; đặc biệt là những người làm công tác liên quan đến lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo cần gần gũi, cầu thị, lắng nghe và tích cực có những hành động cụ thể để tạo ra niềm tin và sự đồng thuận của tổ chức giáo hội. Cần có nhiều cuộc gặp gỡ, trao đổi giữa các tổ chức tôn giáo với chính quyền để có sự thấu hiểu hơn giữa các chức sắc tôn giáo với nhau và với chính quyền; tạo động lực để các tổ chức tôn giáo tham gia tích cực vào các phong trào xây dựng quê hương giàu mạnh.

Ba là, hoàn thiện cơ chế chính sách, hướng dẫn cụ thể để các tôn giáo trên địa bàn tích cực tham gia vào các hoạt động xã hội như lĩnh vực y tế, giáo dục, từ thiện. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền phổ biến Luật Tín ngưỡng, tôn giáo và Nghị định số 95/2023/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Tín ngưỡng, tôn giáo cho đội ngũ cán bộ làm công tác tôn giáo các cấp, các chức sắc, nhà tu hành, chức việc và tín đồ các tôn giáo. Mặt khác, cần làm tốt công tác vận động chức sắc, chức việc, người tu hành, tín đồ các tôn giáo thực hiện phong trào thi đua yêu nước, góp phần nâng cao hiệu quả phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Nam Định ngày càng giàu mạnh./.

Ghi chú:

- (1) Xem: <https://sonoivu.namdinh.gov.vn>.
- (2) Hội đồng Giám mục Việt Nam, *Niên giám Giáo hội Công giáo Việt Nam*, Nxb Tôn giáo, H.2016, tr.487.
- (3) Ban Tôn giáo tỉnh Nam Định, *Công giáo Nam Định lịch sử và hiện tại*, Nxb Tôn giáo, H.2022, tr.582-583.
- (4) Xem <https://dangcongsan.vn/xa-hoi/nam-dinh-dong-bao-cong-giao-no-luc-gop-phan-xay-dung-que-huong>.
- (5) Lam Hồng, Văn Huỳnh, *"Đại hội đại biểu Người Công giáo tỉnh Nam Định xây dựng và bảo vệ tổ quốc lần thứ VIII thành công tốt đẹp"*, Xem <https://ubmttq.namdinh.gov.vn>.